

Chương 4:
PHÂN TÍCH HỒI QUY VỚI BIẾN ĐỊNH TÍNH

Th.S NGUYỄN PHƯƠNG

Bộ môn Toán kinh tế
Trường Đại học Ngân hàng TPHCM
Blog: <https://nguyenphuongblog.wordpress.com>
Email: nguyenphuong0122@gmail.com

Ngày 18 tháng 9 năm 2016

NỘI DUNG

- 1 Khái niệm biến giả
- 2 Mô hình có chứa biến độc lập là biến giả
- 3 Mô hình có chứa biến định lượng và biến giả
- 4 Ứng dụng của biến giả

- Thu nhập, giá cả, chi tiêu cho một loại hàng, ... $\rightarrow$ giá trị quan sát của các biến đó là những con số $\rightarrow$ biến định lượng.
- Giá trị quan sát của biến không phải là số $\rightarrow$ biến định tính

Biến định tính biểu thị các mức độ, các phạm trù khác nhau của một tiêu thức, một thuộc tính nào đó.

- ✓ Giới tính (nam, nữ);
  - ✓ Vùng miền (Bắc, Trung, Nam);
  - ✓ Khu vực sống (thành thị, nông thôn);...
- Để lượng hóa những biến định tính, trong phân tích hồi quy người ta sử dụng biến giả (dummy variable).
- Biến giả chỉ nhận hai giá trị là 0 và 1. Các con số này chỉ dùng để phản ánh hai nhóm quan sát mang tính chất khác nhau.

$$D = \begin{cases} 1 & \text{nếu là phạm trù A;} \\ 0 & \text{nếu không phải là phạm trù A} \end{cases}$$

Ví dụ 1.1

- ✓ Giới tính (nam, nữ) $\rightarrow D = \begin{cases} 1 & \text{nếu là nam;} \\ 0 & \text{nếu là nữ} \end{cases}$
  - ✓ Khu vực sống (thành thị, nông thôn) $\rightarrow D = \begin{cases} 0 & \text{nếu là thành thị;} \\ 1 & \text{nếu là nông thôn} \end{cases}$
  - ✓ Vùng miền (Bắc, Trung, Nam) $\rightarrow ?$
- ☞ Để phân biệt 2 mức độ (2 phạm trù) $\rightarrow$ dùng 1 biến giả.
  - ☞ Để phân biệt 3 mức độ (3 phạm trù) $\rightarrow$ dùng 2 biến giả.
  - ☞ Tổng quát, để phân biệt m mức độ (m phạm trù) $\rightarrow$ dùng m - 1 biến giả.
  - ☞ Trạng thái cơ sở là trạng thái ứng với trường hợp mà tất cả các biến giả nhận giá trị 0 $\rightarrow$ Trạng thái cơ sở dùng để so sánh với các trạng thái khác.

Ví dụ 2.1

Hồi quy thu nhập của công chức (Y) phụ thuộc vào giới tính (D)

$$D_i = \begin{cases} 0 & \text{nếu công chức } i \text{ là nữ;} \\ 1 & \text{nếu công chức } i \text{ là nam} \end{cases}$$

Mô hình hồi quy tổng thể: $Y_i = \beta_1 + \beta_2 D_i + U_i$

- $E(Y_i | D_i = 0) = \beta_1 \leftarrow$ Thu nhập trung bình của công chức nữ
- $E(Y_i | D_i = 1) = \beta_1 + \beta_2 \leftarrow$ Thu nhập trung bình của công chức nam
- $\beta_2 = E(Y_i | D_i = 1) - E(Y_i | D_i = 0) \rightarrow$ mức chênh lệch về thu nhập trung bình giữa nam và nữ
- Có sự phân biệt giới tính trong thu nhập? $\rightarrow$ Kđgt $\begin{cases} H_0 : \beta_2 = 0 \\ H_1 : \beta_2 \neq 0 \end{cases}$
- Thu nhập trung bình của nam có cao hơn nữ? $\rightarrow$ Kđgt $\begin{cases} H_0 : \beta_2 = 0 \\ H_1 : \beta_2 > 0 \end{cases}$

Hệ số của các biến giả được dùng để so sánh trạng thái đang xét với trạng thái cơ sở.

Ví dụ 2.2

Giả sử hàm hồi quy tổng thể thu nhập của công chức (Y) theo giới tính như sau:

$$Y_i = 5,4 + 1,2D_i + U_i$$

Hãy giải thích ý nghĩa các hệ số.

Ví dụ 2.3

Hồi quy thu nhập của công chức (Y) phụ thuộc vào khu vực làm việc (nông thôn; thành thị và miền núi).

$$D_{2i} = \begin{cases} 1 & \text{nếu công chức } i \text{ làm việc ở nông thôn;} \\ 0 & \text{nếu công chức } i \text{ làm việc ở khu vực khác;} \end{cases}$$

$$D_{3i} = \begin{cases} 1 & \text{nếu công chức } i \text{ làm việc ở thành thị;} \\ 0 & \text{nếu công chức } i \text{ làm việc ở khu vực khác} \end{cases}$$

Mô hình hồi quy tổng thể: $Y_i = \beta_1 + \beta_2 D_{2i} + \beta_3 D_{3i} + U_i$

	D ₂	D ₃
Nông thôn	1	0
Thành thị	0	1
Miền núi	0	0

- ▶ $E(Y_i | D_{2i} = D_{3i} = 0) = \beta_1$ ← Thu nhập trung bình của công chức làm việc ở miền núi
- ▶ $E(Y_i | D_{2i} = 1, D_{3i} = 0) = \beta_1 + \beta_2$ ← Thu nhập trung bình của công chức làm việc ở nông thôn
- ▶ $E(Y_i | D_{2i} = 0, D_{3i} = 1) = \beta_1 + \beta_3$ ← Thu nhập trung bình của công chức làm việc ở thành thị
- ▶ β_2 ?
- ▶ β_3 ?
- ▶ Có sự khác biệt về thu nhập giữa công chức làm việc ở các khu vực khác nhau? → Kđgt $\begin{cases} H_0 : \beta_2 = \beta_3 = 0 \\ H_1 : \beta_2 \neq 0 \vee \beta_3 \neq 0 \end{cases}$
- ▶ Kđgt $\begin{cases} H_0 : \beta_j = 0 \\ H_1 : \beta_j \neq 0 \end{cases}$ ← ?